ޝައިޚް ޙަމަދު ބިން ޢަބްދުލް ޢަތީޤް (އަވަހާރަވީ 1330ހ) އާއި ސުވާލުކުރެވުނެވެ:[1]

މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން ޝިރުކުގެ ޢިބާދަތްތަކަށް ދަޢުވަތުދޭ މީހާއާމެދު ޝައިޚުގެ ބަހަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ އެފަދަ މީހަކަށް ޢަދާވާތްތެރިވެ ގުޅުން ކަނޑާލާކަން ޖެހެނީތޯއެވެ؟

ޖަވާބުދެއްވިއެވެ: الله އަށް ޙަމްދުކުރުމަށްފަހު. ޝިރުކުގެ ބިންގަނޑަކީ ދަރުމަވަންތަ މީހުން ދެބަޔަކަށް ބެހެއެވެ. (ފުރަތަމަ ބައި:) މުޝްރިކުންގެ ޢަޤީދާގައި ޤާއިމްވެ ވަޙީދުކުރުމާއި އެތެރެތެރެ ހަމަ މީހުންނެވެ. މިފަދަ މީހުން ދަންނަހަށް، މުޝްރިކުންގެ ދީނުން ބާރުއަޅުވާ ބަޔެއްގެ ކަންކަމުގައި އެބައިމީހުން ކާފިރުކުރުމުން އެމީހުންގެ ދީން ފާޅުކުރުމާއި އެމީހުންގެ ދުނިޔަ (އެމުޝްރިކުންގެ) ދުނިޔެވެ. އަދި الله ތަޢާލާގެ މިއާޔަތްކަރީމް އެފަދަ މީހުންނާއިމެދުގައެވެ:

{إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ...}[2]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން އެއުރެންގެ ނަފްސުތަކަށް އަނިޔާވެރިވެގެން ތިބި ޙާލުގައި، މަލާއިކަތުން، އެއުރެންގެ މަރު ހިއްޕަވާ މީހުންނަށް ވިދާޅުވާނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އުޅުނީ ކޮންކަމެއްގައިހޭ؟..."

އެބަހީ: މުސްލިމުންގެ ސަފުތަކުގައި އެމީހުންގެ ޢަދަދުތަކުގެ ތެރޭގައިހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ މުޝްރިކުންގެ ސަފުތަކުގައި އެމީހުންގެ ޢަދަދުތަކުގެ ތެރޭގައިހެއްޔެވެ؟

{...قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ...}[3]

[1] الدرر السنية: ٨/ ٤٢٣-٤٢٧

[2] النساء: ٩٧

[3] النساء: ٩٧

މާނައީ: "...އެއުރެން ދަންނަވާނެއެވެ. ތިމަންމެންނީ، ބިމުގައި ނިކަމެތިކަން ލިބިގެންވީ ބަޔަކު ކަމުގައެވެ..."

ދެންފަހެ މަލާއިކަތުން އެމީހުން ރައްދުދެއްވާ ވިދާޅުވިއެވެ:

{...أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا...} [٤]

މާނައީ: "...ތިޔަބައިމީހުން، އެ ބިމުގައި ހިޖުރަކުރުމަށް ﷲ ގެ ބިން ތަނަވަސްވެގެންނުވޭހޭ؟..."

އެދުވަސްވަރުގައި ތަނަވަސްވެގެންވާ ބިމުގެ މުހާޖަރީ މަދީނާއެވެ. އަދި މަދީނާގައި އާދު ޔަހޫދީންގެ ތިން އަވަރަކާއި އަދި އިސްލާމްދީނާ ކާފަރުންވެސްވިއެވެ.

އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

{...فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا . إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ...} [٥]

މާނައީ: "ފަހެ (ޤިޔާމަތްދުވަހުން) އެއުރެން ތިބޭނީ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ. އެއީ، ނުބައިވެގެންވާ ނިމިދިޔުމެކެވެ. ނިކަމެތި ފިރިހެނުންނާއި، އަންހެނުންނާއި، ކުޑަކުދިން ފިޔަވައެވެ..."

އަދި ޞަޙީޙުލް އައިސްފައިވާ ޚަބަރުގައިވަނީ: (ބަދުރު ހަނގުރާމައިގައި މުޝްރިކުންނާއި އެކީ ނިކުތް މުސްލިމުން ޤަތުލުވުމުން) 'އަހަރުމެންގެ އަޚުން އަހަރުމެން އަމިއްލައަށް ޤަތުލުކޮށްފީމުއޭ' ޞަޙާބީން ބުނިހިނދު ﷲ ތަޢާލާ މިއާޔަތް ބާވައިލެއްވިއެވެ.

[٤] النساء: ٩٧

[٥] النساء: ٩٧-٩٨

އަދި ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ގެ ބަސްފުޅުތަކުން ވަނީ މިވައްތަރުގެ މީހުންނާއިމެދު ދެއްވިއެވެ:

«مَنْ جَامَعَ الْمُشْرِكَ وَسَكَنَ مَعَهُ فَإِنَّهُ مِثْلُهُ»[٦]

މާނައީ: "މުޝްރިކުންނާއި އެކީ ޖިމާއުވާ އެއްބައިވެ، އަދި އެބައިމީހުންނާއި އެކީގައި ދިރިއުޅެމީހާ ވެސް ހަމަކަށަވަރުން އޭނާވަނީ އެބައިމީހުން ފަދައިންނެވެ."

އަދިވެސް ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ:

«أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ يُقِيمُ بَيْنَ أَظْهُرِ الْمشْرِكِينَ»[٧]

މާނައީ: "މުޝްރިކުންގެ ތެރޭގައި ޤާއިމްވެގެން ހުންނަ ކޮންމެ މުސްލިމެއްގެ ކިބައިން ތިމަންކަލޭގެފާނު ބަރީއަވެވޮޑިގެންވަމެވެ."

އަދި ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ގެ މިބަސްފުޅުވެސްވެއެވެ:

(...وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَلْحَقَ حَيٌّ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ...) [٨]

މާނައީ: "...ތިމަންކަލޭގެފާނު އުއްމަތުގެ ޖަމާޢަތްތަކެއްގެ ބަޔަކު މުޝްރިކުންނާއި ގުޅިގެންދިއުމަށް ދާންދެން ޤިޔާމަތް ޤާއިމުނުވާނެއެވެ..." މިބަޔާނެވެ.

ފަހެ މިފަދަ މީހުންނާއި ބަރާއަތްތެރިވެ ގުޅުން ކަނޑާލުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ.

[٦] رواه أبو داود: ٢٧٨٧ وصححه الألباني.

[٧] رواه البيهقي في السنن الصغير: ٣١١٧ ، ورواه أبو داود: ٢٦٤٥ وصححه الألباني.

[٨] حلية الأولياء: ٢/ ٢٨٩ ، ورواه أبو داود نحوه: ٤٢٥٢ والترمذي: ٢٢١٩ وصححه الألباني.

ދެވަނަ ވައްތަރަކީ: ވިޔަފާރިއަށްޓަކައި މުޝްރިކުންގެ ބިންތަކަށް ދަތުރުކޮށް، ދެން އެނބުރި މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައިވާ އޭނާގެ ކަރަށް އަންނަ މީހުންނަށް. މިފަދަ މީހުންނަށްވެސް ދެވައްތަރަކަށް ބެހެއެވެ:

(ފުރަތަމަ) ވައްތަރަކީ: އެމުޝްރިކުންގެ އިމާމުންގެ ހަރަމުގައި ނަމާދުކުރުމުން އޭނާގެ ދީން ރައްކާތެރިކޮށް ދުރުވެގެން، އަދި އެމީހުން ކާމިޔާބުވުމަށް ނުކައި، އަދި އެމީހުންނަށް ފާބިކުރުމާއި ދަރުމައިވެރިކަން އުސްވެރިކަން ހިމާޔަތް ނުފެނިބި، އަދި އެމީހުން ކާފަރުކަން، އަދި އެމީހުންނާއި ސަރަހައްދުގެ މީހުންނަށް. ހަމަ މިފަދަ މީހުންނާއި އެކަމާމެދު އަދި މަސައްކަތްކުރާ ނުލާހިކުން ނުފެނިބި. އެހެނީ ބައެއް ސިޔާސީ ހިސާބުން ދެކުނުކަމާ ވިޔަފާރިއަށްޓަކައި ވަކިކަމަށް ޖެހިފައެވެ.

ދެވަނަ ވައްތަރަކީ: (ސިހުރުކުރާ މީހުންގެ) ގާތުން ދަތުރުކޮށް، އަދި އެމީހުންނީ މުސްލިމުންކަމަށް ދަޢުވާކޮށް، -އަދި ވަރަކުގައި މުސްލިމުންގެ ދައްކަން އެމީހުން އިސްލާމްވާނަމަވެ- މިފަދައިން ކަންތައްކުރާ މީހުންނެވެ. ހަމަ މިފަދަ މީހުންނަށްވެސް މިއާޔަތުގައިވާ ބުނުގެވެ:

{أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا. أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ...} [٩]

މާނައީ: "ފޮތުގެ ބައެއް އެއުރެންނަށް ލިބުން މީހުން، ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައި ނުގަންނަވަމުތޯއެވެ؟ އެއުރެން ބުދަށް (ކާހިނާއަށް، ސިޙްރުކާރާއި)، ޤަބޫލުކޮށް އީމާންވެއެވެ. އަދި، ކާފަރުވި މީހުންނަށް، އެއުރެން ބުނެއެވެ. އީމާންވެގެން ތިބި މީހުންނަށްވުރެން،

---

[٩] النساء: ٥١-٥٢

މިބައިމީހުންނަށް ތޮރުދަގެ ކިބުން ބޭޒާވ. އުޅުއްވަންނަވީ، ހަމަ الله އޮޅުއްވަންނަން ލަޢުނަތް ލައްވާލައިވާ މީހުންނެވެ..."

ޝަރުޢުގެ އަހުލުވެރިން މަޒުކޫރު، އަދި އެމީހުންގެ ދިފާއުގައި ޖަދަލުކުރާ ގިނަ މީހުންގެ ތެރޭގައި ކަންތައްވަނީ މިފަދައިންނެވެ. ވީމާ މިފަދަ މީހުންނާއި އަދާވާތްތެރިވެ ގުޅުންކަނޑާލުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ.

الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ...} [10]

މާނައީ: "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ޔަހޫދީންނާއި، ނަޞާރާއިންނީ އެކުވެރިން ކަމުގައި ނުހިފާށެވެ! އެއުރެންގެ ތެރެއިން އެއްބަޔަކީ އަނެއްބައެއްގެ އެކުވެރިންނެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއުރެން އެކުވެރިން ކަމުގައި ހިފައިފިމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އޭނާ، އެއުރެންގެ ތެރެއިންވާ މީހެކެވެ..."

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ:

{تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ . وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ...} [11]

---

[10] المائدة: ٥١

[11] المائدة: ٨٠-٨١

މާނައީ: "އޭގެތެރެއިން ގިނަމީހުން ކާފަރުވި މީހުންގެ އެކުވެރިކަން ލިބިގަންނާތީ ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. އެއުރެންގެ ނަފްސުތަކުން، އެއުރެންނަށްޓަކައި، ކުރިޔަށްފޮނުވި ކަންތަކުގެ ނުބައިކަމާއެވެ! އެއީ الله އެއުރެންގެ މައްޗަށް ކޯފާވެއްވުމެވެ. އަދި އެއުރެންނީ ޢަޛާބުގެ ތެރޭގައި ދެމިތިބޭނޭ ބަޔަކު ކަމުގައިވުމެވެ. އެއުރެން الله އަށާއި، ނަބިއްޔާއަށާއި، އެކަލޭގެފާނަށް ބާވައިލެއްވި ތަކެތި އީމާންވާ ކަމުގައިވިނަމަ، އެކާފަރުންނީ، އެކުވެރިން ކަމުގައެއް ނުހިފާނެވެ...."

އަދިވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

{لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ...} [12]

މާނައީ: "الله އަށާއި އާޚިރަވީދުވަހަށް އީމާންވާ މީހުން، الله އާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ދެކޮޅުހަދާ މީހުންނާ ލޯބިވާކަމުގައި ތިބާ ނުދެކޭނެއެވެ..."

މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައި މިވައްތަރުގެ މީހުންގެ ގިނަކަމާއެވެ. ހާލު ހަމަކަށަވަރުން މިފަދަ މީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ސިއްރަކަ ޖެއްސުމުން ޢަދާވާތް ދެއްވިއެވެ. ދަންނަވަނީ އެނާއަން ގެނައުމުގެ ނުނިގުޅުމެއްވެ. އަދި ނުބައިކަމަކަން އިސްލާމުންނަކުމުރުއެވެ. އަދި ހިއްސާ، މިބާއަން އެނާ ފެންނަނީ الله ތަޢާލާ އެބަޔަކާއިމެދުގައި މިހެން ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ:

{الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ...} [13]

---

[12] المجادلة: ٢٢

[13] التوبة: ٦٧

މާނައީ: "މުނާފިޤު ފިކުރުތަކުންނާއި، މުނާފިޤު އަންހެނުންނީ، އޭގެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކުގެ ތެރެއިންނާ ބެހޭކަމެވެ. އެއުރެން ނުބައިކަންތަކަށް އަމުރު ކުރެތެވެ. އަދި އެއުރެން ހެޔޮކަންތަކުން ނަހީކުރެތެވެ..."

އަދި ދުނިޔާއާއި ސުލްޠާނަކާއިމުދަލުގައި ވިސްނާ ފިކުރުކޮށްލާތި މީހަކަށް އެކަންކަން އިނގޭނެއެވެ. އަދި މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ގިނަ މީހުން ބާޣީވެގެ އަހުލުވެރިންނާއި ތަޢައްޞުބުވުމާއި ދުނިޔަވީ ފައިދާއަކަށް ނުވަތަ ވިޔަކަމަށްޓަކައި ނުވަތަ ގާތްވިމާގެ ކަމަކަށްޓަކައިއެވެ. ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘެއްގައި ވިދާޅުވެއެވެ:

«مَا ذِئْبَانِ جَائِعَانِ أُرْسِلَا فِي غَنَمٍ بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ المَرْءِ عَلَى المَالِ وَالشَّرَفِ لِدِينِهِ»[14]

މާނައީ: "މުދަލާއި ޝަރަފަށް ދަހިވެތިވުމުގެ ސަބަބުން މީހާގެ ދީނަށްލިބޭ ގެއްލުމަކީ، ބަނޑުހައިވެފައިވާ ދެ ޖަނަވާރަކު ބަކަރިތަކެއްގެ ތެރެއަށް ދޫކޮށްލުމުން ގެއްލުންދޭ މިންވަރަށްވުރެ ބޮޑުވެގެން ނުވެއެވެ."

އަދި ފިޤުހުވެރިޔާ (ދުނިޔޭގައި) ކަންތައް ހިނގުމުން އަންނަގޮތުގެ މަސައްކަތް ދުނިޔާއި ސުލްޠާނުގެ ނަފްސު ބޮޑުކަމާއި ފައްތާލިއްޔާއެވެ. އެގޮތުން ނަފްސު ބޮޑުކަމާއި އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަލުން އޭނާ އެބައިމީހުންނާއި ގުޅުވުމަށް ވެއެވެ. އަދި މީސްތަކުން ފަރުވާ ނުވަތަ އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސުގެ ފައިދާއަށް ކުރިއަށްދާނެ، ނުވަތަ އެމީހުން ގެއްލުންދީފާނެކަމަށް ބިރުން ﷲ ގެ ދީނުގައި އެމީހުންނަށް ދުލަކީގެން އެމީހުން ރުއްސަވައިގެން ނުދޭނެއެވެ. އެފަދަ ހަރަކާތްގަނޑާ މީސްތަކުންނާއި

[14] رواه الترمذي: ٢٣٧٦ وصححه الألباني.

އާމީން ޤަބޫލުކުރައްވާށެވެ. والله المستعان. وعليه التكلان وهو حسبنا ونعم الوكيل. وصلى الله على خاتم النبيين وإمام المرسلين محمد وآله وصحبه وسلم.

އަދި މުޝްރިކުންގެ ބިންތަކުން ހިޖުރަކުރުމާއި ބައިޢަތުދިނުން އުފެއްދުމާއި ސުވާލުކުރެވުނެވެ.

ޖަވާބުދެއްވިއެވެ: މުޝްރިކުންގެ ބިންތަކުން އިސްލާމްކަމުގެ ބިންތަކަށް ހިޖުރަކުރުމީ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގެ ނައްޞުން އަދި އުއްމަތުގެ އިޖުމާޢުން ފަރުޟުވެގެންވާ ވާޖިބެކެވެ. އަދި ޙަދީޘާއި ބައްޔު ފަރުޟުކުރެއްވުމުގެ ކުރިން، الله ތަޢާލާވަނީ އެކަލާނގެ ރަސޫލާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ސަޙާބީންގެ މައްޗަށް ހިޖުރަކުރެއްވުން ފަރުޟުކުރައްވާފައެވެ. އެއީ ދީނުގެ އަސްލުތަކާއި ފަރުޟުތަކުގައި ބާރުގަދަކަމުގެ ފަރުޟެއްކަމުގައެވެ.

އަދި އިސްލާމްގެ މުސްލިމުންނަށް ބަޔަކު (ހިޖުރަނުކޮށް) ބިމުގައި ބުރަޖެހި، އަދި ބަދުނަސީބު ދެކޭ ދުނިޔޭގެ އަރާމުން ނުކުތުންނިސް، އަދި އެމީހުންގެ ނަފުސުގައި ބަރަކާ ނަފްސުވެރިން ސަޙާބީން އެކަމަށް ހިތްވަރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ: 'އަހަރުމެންގެ އަމުން އަހަރުމެން އަމިއްލައަށް ނަފްސުކޮށްފިމާ' އެއިނދު އެމީހުންނާމެދުގައި الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

{إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ...}[15]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން އެއުރެންގެ ނަފްސުތަކަށް އަނިޔާވެރިވެގެން ތިބި ހާލުގައި، މަލާއިކަތުން، އެއުރެންގެ ފުރާ ހިއްޕާ މީހުންނަށް ވިދާޅުވާނެތެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އުޅުނީ ކޮންކަމެއްގައިތޯ؟..."

[15] النساء: ٩٧

އެބަހީ: މުސްތަޟްޢަފުންގެ ޙާލަތާއި އެމީހުންގެ ސަފުގައިހުރީ ނުވަތަ މުސްތަކްބިރުންގެ ޙާލަތާއި އެމީހުންގެ ސަފުގައިހުރީއްތޯ؟

{...قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ...} [١٦]

މާނައީ: "...އެއުރެން ދަންނަވާނެތެވެ. ތިމަންމެންނީ، ބިމުގައި ނިކަމެތިކަން ލިބިގެންވީ ބައެއް ކަމުގައެވެ..."

އެބަހީ: އަހަރުމެން (ހަނގުރާމަވެރިން) ނިކުމެ މަޖުބޫރުކުރެވިގެންވާ ބާރުގަދައެވެ. ދެން އެބައިމީހުންނަށް ރައްދުދެއްވާ މަލާއިކަތުން ވިދާޅުވިއެވެ:

{...أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا...} [١٧]

މާނައީ: "...ތިޔަބައިމީހުން، އެ ބިމުގައި ހިޖުރަކުރުމަށް اللّٰه ގެ ބިން ފުޅާވެސްވެގެންނުވޫތޯ؟..."

އެދުވަސްވަރުގައި މަދީނާއި ފިޔަވައި ހިޖުރައިގެ ބިމެއްނެތެވެ. އަދި އެއިރު މަދީނާގައި ތަމްކީނުގެ ބާރު ލިބެން އަވަސްއެވެ. އެއީ އެބައިމީހުން އެކަނިން ނުކުރެވޭފަދަ ކަމެއްނެތެވެ. އަދި އެދުވަސްވަރު މަދީނާއި ދިރިއުޅެން އެންމެ ދަތިއުސްކަމުގެ އެއްބޮޑެވެ. އަދި ޙަޤީޤަތުގައި އެބައިމީހުންނަށް ޖިހާދުކުރަން ޙަޤީޤަތުގައެވެ. އެއާއިއެކުވެސް اللّٰه ތަޢާލާ އެބިމަކީ ނަންދެއްވާ ފުޅާވެސްވެގެންވާ ބިމެކެވެ.

[١٦] النساء: ٩٧

[١٧] النساء: ٩٧

އަދި އެކަލާނގެ ތައުބާ ސޫރަތުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއާއަރާ ދުނިޔަވީ ގުދުރުގައި ތަކެތިތަކާއި ދިރިހުރުމަށް ހިޖުރަކުރުން އެތަކެއްޗަށްވުރެ ތަރުޖީޙުދެއްވާ ތަކެއްޗަށް ޖިހާދުކުރުން އެންމެ ލޯބިން ބަޔަކުވެއްޖެނަމަ އަދަބުދެއްވާގޮތް ވާހަކަދައްކަވައެވެ.

{قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ.} [18]

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ މައިންބަފައިންނާއި، ދަރިންނާއި، އަޚުންނާއި، އަނބިންނާއި، ގާތްތިމާގެ މީހުންނާއި، ތިޔަބައިމީހުން ހޯދިފައިވާ މުދާތަކާއި، ގެއްލުންވެދާނެކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން ބިރުގަންނަ ވިޔަފާރިއާއި، ތިޔަބައިމީހުން ރުހޭ ގެދޮރާއި (ދިރިއުޅޭ ތަނާއި) الله އާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއާއި، އެކަލާނގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރުމަށްވުރެން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލޯބިވެއްޖެ ކަމުގައިވާނަމަ، اللهގެ އަމުރުފުޅު އަތުވެއްޖައުމަށް ތިޔަބައިމީހުން ބަލަހައްޓައި ތިބޭށެވެ! ފާސިޤު މީހުންނަށް، الله ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެއެވެ."

ވާޖިބެއް ދޫކޮށްލައިގެން ތިބުމީ ފާސިޤުކަމެއް ނުވާނޭއެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ:

«أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ يُقِيمُ بَيْنَ أَظْهُرِ الْمُشْرِكِينَ» [19]

[18] التوبة: ٢٤

[19] رواه البيهقي في السنن الصغير: ٣١١٧، ورواه أبو داود: ٢٦٤٥ وصححه الألباني.

މާނައީ: "މުޝްރިކުންގެ ތެރޭގައި ދާއިމުވެގެން ހުންނަ ކޮންމެ މުސްލިމެއްގެ ކިބައިން ތިމަންކަލޭގެފާނު ބަރީއަވެގެންވަނީމެވެ."

އަދިވެސް ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«مَنْ جَامَعَ الْمُشْرِكَ وَسَكَنَ مَعَهُ فَإِنَّهُ مِثْلُهُ»[20]

މާނައީ: "މުޝްރިކުންނާއި އެކީ ޖަމާއަވެ އެއްބައިވެ، އަދި އެބައިމީހުންނާއި އެކީގައި ދިރިއުޅޭމީހަކު ވީނަމަ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާވެސް އެބައިމީހުން ފަދައިންނެވެ."

ފަހެ މިކަންތަކަކީ މުޅިއްކޮށްމެ ޝަރީޢަތުގެ އަސްލުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމަށްޓަކައެވެ. އަދި މިއީ ހާމަވެފައިވާ ކަމަށްޓަކައިކަމުންނެވެ. އަދި ކިޔައުމަ، އިޖްމާޢުވެފައިވާ ކަމަށްޓަކައެވެ. އަދި އޭނާގެ އަހުލުވެރިންގެ ކިތާބުތަކުގައި ބޭނުންވާ ދަލީލު މިކަމުގައި ހާމަވެފައި ދެބަސްނުވާކަމުގެ ދަލީލެވެ. އެހެންކަމުން މުޝްރިކުންނާއި މަސްލަހަތު، އަދި އެމީހުންގެ ތެރޭގައި ދާއިމުވެހުރުމުގެ މީހުންނަށް ދިފާއު ކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެވެ. ހަމައެހެން މަތީގައިވާގޮތުން ދީނުގެ ކަރާމާތުގައި ސާބިތުވެ ދެމިހުރުމަށް އަހަރެމެން الله ގެ ހަޟްރަތުން ދަންނަވައި އެދެމެވެ. آمين

[20] رواه أبو داود: ٢٧٨٧ وصححه الألباني.